

Looking for Light: The Luminescent Power of Chanukah

Rabbi Shmuel Silber

1. בראשית פרק לב

(כד) וַיִּקְחֵם וַיַּעֲבְרֵם אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֵר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ: (כה) וַיּוֹתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר:

And he took them and brought them across the stream, and he took across what was his. And Jacob was left alone, and a man wrestled with him until the break of dawn.

2. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרשת וישלח פרק לב סימן כה

(כה) ויותר יעקב לבדו. אחר שהעביר כל אשר לו, חזר לראות שמא שכח כלום, לימדתך תורה דרך ארץ, שאם תהלך בדרך אשר טעון משאך, קודם שתסע מן המקום ההוא, חפש מקום חנייתך, שמא שכחת כלום:

3. רש"י זרע קודש פרשת וישלח פרק לב פסוק כה
(כה) ויותר יעקב - שכח פכים קטנים וחזר עליהם:

4. שפתי כהן על התורה (פ' וישלח)

... הוא הכד של שמן שיצק על האבן אשר שם מצבה אחרי החלום של הסולם, וחזר הכד ונתמלא, ואמר אין זה ראוי שישאר כאן, והוא השמן שממנו נמשח המשכן וכל כליו והמזבח ואהרן והמלכים, והוא כד השמן של האשה הצרפתית שלא כלתה, והוא אסוך השמן של אשת עובדי'.

5. בראשית פרק כח

(יח) וַיִּשָּׁם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם מִרְאֲשֵׁיתוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצֹק שָׁמֶן עָלֶיהָ: *And Jacob arose early in the morning, and he took the stone that he had placed at his head, and he set it up as a monument, and he poured oil on top of it.*

6. זרע קודש (חנוכה ליל ב')

- ⌋ שִׁמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (חולין 91) שיעקב חזר על פכים :
- ⌋ קטנים, הוא הפך קטן של שמן של חנוכה, שזה
- ⌋ היה עבודת יעקב להמשיך כח להכניס הקדושים
- ⌋ ללחוס עם היונים בימי הנס של חנוכה, עיי"ש.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה.

8. הבן יקיר לי אפרים (פר' וישלח)

... חז"ל כבר התקשו בכך, וכי בשביל פכים קטנים היה יעקב אבינו צריך לחזור? חז"ל אכן דרשו מכך: "מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם".

אבל יש לבאר כי הדברים עמוקים מאוד, פכים קטנים רומז לאנשים שפלים שאין להם את הזכות להינצל, שקשה להם ביותר להתגבר על היצר הרע במלחמותיו הקשות, כל עוגן ההצלה שלהם הוא בהיותם קשורים אל הצדיקים, שהם בהיותם צדיקים יסודי עולם, ביכולתם להציל את כל הקשורים אליהם. יעקב אבינו עסק כאן בעבודה זו – "ויעבר את אשר לו", על כן חזר כאן להציל את אותם פכים קטנים, את אותם אנשים שפלים הקשורים אליו – ויעבר את אשר לו, עליהם מסר יעקב אבינו עצמו כדי להצילם מלהיסחף ברשת של הסט"א ולהעבירם אל הסטרא דקדושה.

9. מדרש מעשה חנוכה פרק ח' (דף מ"א)

כִּיּוֹן שָׂרְאוּ יוֹנִים שָׂאִין יִשְׂרָאֵל מְרַגִּישִׁין בְּגוֹרוֹתֵיהֶם. עָמְדוּ וְנָזְרוּ עֲלֵיהֶם גְּזֵרָה קָמָה וְעִכּוּרָה, שְׁלֵא תִּקְנִס כְּלָה בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן מִחִפְזָהּ אֲלֵא אֲצֵל הַהֲגֵמוֹן שְׁבַמְקוֹם הָהוּא. כִּיּוֹן שְׁשָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל כִּךְ רָפוּ יְדֵיהֶם וְתִשָּׁשׁ כַּחֵם וְנִמְנְעוּ מִלְּאָרֶס, וְהָיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹגְרוֹת וּמְזַקִּינוֹת כְּשֶׁהֵן בְּתוּלוֹת. וְנִתְקַיֵּם עֲלֵיהֶם "בְּתוּלוֹתֶיהָ נֹגְוֹת וְהָיָא מָר לָהּ" (אִיכָה א'). וְהָיוּ יוֹנִים מִתְעַלְלִים בְּבְתוּלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנִהְגוּ בְּדָבָר הַזֶּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְשָׁמוּנָה חֳדָשִׁים.

עַד שֶׁבָּא מַעֲשֵׂה שֶׁל בַּת מִתְחִיָּהוּ כְּהֵן גְּדוֹל, שֶׁנִּשְׁאֵת לְכֵן חֲשָׁמוֹנָאִי, וְאֶלְעָזָר הָיָה שָׁמוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם שְׁמִחָתָהּ הוֹשִׁיבָהּ בְּאֶפְרָיִם, וְכִשְׁהִגִּיעַ זְמַן הַסְּעוּדָה נִתְקַבְּצוּ כָּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל לְכַבּוֹד מִתְחִיָּהוּ וְכֵן חֲשָׁמוֹנָאִי, שְׁלֵא הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר גְּדוּלִים מֵהֶם. וְכִשְׁיָשְׁבוּ לְסֵעֵד, עָמְדָה חֲנָה בַּת מִתְחִיָּהוּ מֵעַל אֶפְרָיִם, וְסָפְקָה כִּפְיָהּ זוֹ עַל זוֹ, וְקָרְעָה פוֹרְפִירוֹן שְׁלֵהָ, וְעָמְדָה לְפָנֶי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיָא מְגַלְהָ, וְלִפְנֵי אָבִיהָ וְאִמָּהּ וְחוֹתְנָה. כִּיּוֹן שָׂרְאוּ אֲחִיָּהּ כִּךְ נִתְבָּשְׁוּ, וְנִתְנוּ פְּנֵיהֶם בְּקָרְעוֹ, וְקָרְעוּ בְּגְדֵיהֶם, וְעָמְדוּ עֲלֶיהָ לְהַרְגָּהּ. אָמְרָה לָהֶם שְׁמַעוּנִי אֲחֵי וְדוּדֵי, וְמָה אִם בְּשִׁבִיל שְׁעִמְדָתִי לְפָנֶי צְדִיקִים עְרוּמָה כְּלִי שׁוֹם עֲבָרָה, הֲרִי אֲתֶם מִתְקַנְאִים בִּי, וְאִין אֲתֶם מִתְקַנְאִים לְמִסְרְנִי כִּי עָרַל לְהִתְעוֹלֵל בִּי! הֲלֵא יֵשׁ לָכֶם לְלַמֵּד מִשְׁמַעוֹן וְלוֹי אֲחֵי דִינָה, שְׁלֵא הָיוּ אֲלֵא שָׁנִים, וְקָנְאוּ לְאַחוּתָם וְהִרְגוּ קֶרֶךְ כְּשִׁכְּם, וּמִסְרוּ נַפְשָׁם עַל יְחוּד שֶׁל מְקוֹם, וְעָזְרוּ ה' וְלֹא הִכְלִימָם. וְאַתֶּם חֲמָשָׁה אַחִים, יְהוּדָה יוֹחֲנָן יוֹנָתָן שְׁמַעוֹן וְאֶלְעָזָר, וּפְרָחִי כְּהֵנָה יוֹתֵר מִמָּאתִים בַּחוּר, שִׁימוּ בְּטַחְוֹנְכֶם עַל הַמְּקוֹם וְהוּא יַעֲזֹר אֲתָכֶם, שְׁנֵאמַר "כִּי אִין מַעֲצוֹר לָהּ לְהוֹשִׁיעַ וְגו'" (שְׁמוּאֵל א' י"ד). וּפְתַחְהָ פִּיָּהּ בְּכִכְיָהּ וְאָמְרָה, רַב־שׁ"ע! אִם לֹא תַחֲוֹס עֲלֵינוּ חוּס עַל קַדְשֵׁת שְׁמֵךְ הַגְּדוֹל שְׁנִקְרָא עֲלֵינוּ, וְנִקֵּם הַיּוֹם נִקְמַתְנוּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְקַנְאוּ אֲחִיָּהּ וְאָמְרוּ, בּוֹאוּ וְנִטַּל עֲצָה מֵהַ נַעֲשֶׂה! נִטְלוּ

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך. ורב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך. אמר רב יהודה: יום ראשון – הרואה מברך שתיים, ומדליק מברך שלש. מכאן ואילך – מדליק מברך שתיים, ורואה מברך אחת. מאי ממעט? ממעט זמן.

11. מלכים ב פרק ד

(א) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל־אֱלִישָׁע לֵאמֹר עֲבַדְךָ אִישׁ יָמָת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עֲבַדְךָ הָיָה יָרָא אֶת־יְקֹנֶק וְהִנֵּשֶׁה בָּא לְקַחַת אֶת־שְׁנֵי יָלְדָי לּוֹ לְעֲבָדִים: (ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיָה אֱלִישָׁע מַה אַעֲשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי מַה־יִשְׁלַח־לְךָ בְּבֵית וְתֹאמְרֵי אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כָּל בְּפִית כִּי אִם־אֶסּוּד שֶׁמֶן: (ג) וַיֹּאמֶר לְכִי שְׂאֵל־יָלְךָ פְּלִים מִן־הַחוּץ מֵאֵת פְּל־שְׁכֵנֶיךָ פְּלִים רְקִים אֶל־תְּמַעֲיָטִי: (ד) וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדְּלָת בְּעַדְךָ וּבְעַד־בְּנֵיךָ וְיָצַקְתְּ עַל פְּל־הַפְּלִים הָאֵלֶּה וְהִמְלֵא תִסְיַעֲי: (ה) וְתִלְךְ מֵאֵתוֹ וְתִסְגְּרִי הַדְּלָת בְּעַדְהָ וּבְעַד בְּנֵיהָ הֵם מְגִשִּׁים אֵלָיָה וְהִיא מִיִּצְקַת מוֹצֵקַת: (ו) וַיְהִי כַּמְּלֵאת הַפְּלִים וְתֹאמְרֵי אֶל־בְּנֵיהָ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד פְּלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיָה אֵין עוֹד פְּלִי וַיַּעֲמֵד הַשֶּׁמֶן:

Now a woman, of the wives of the disciples of the prophets, cried out to Elisha, saying, "Your servant, my husband, has died, and you know that your servant did fear the Lord; and the creditor has come to take my two children for himself as slaves." And Elisha said to her, "What shall I do for you? Tell me what you have in the house." And she said, "Your maidservant has nothing at all in the house except a jug of oil." And he said, "Borrow vessels for yourself from outside, from all your neighbors; do not borrow only a few empty vessels. And you shall come and close the door about yourself and about your sons, and you shall pour upon all these vessels; and the full one you shall carry away." And she went away from him and closed the door about herself and about her sons; they were bringing [vessels] to her and she was pouring. And it was when the vessels were full, that she said to her son, "Bring me another vessel," and he said to her, "There is no other vessel." And the oil stopped.

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין – נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.